

Glenfarclas-provning
2 oktober 2016

Glenfarclas Heritage - 40%
Glenfarclas 15 år - 46%
Glenfarclas 25 år - 43%
Glenfarclas 105 Cask Strength - 60%

Himlen är alldeles blå, solen får Torpavikens vatten att glittra och träden har klätt sig i höstens färger, vi har precis anträtt oktober månad och sensommarens värme har bytts mot en frisk skärpa i luften... skönt i solen men kyligt i skuggan som det brukar vara så här i övergången.

Vi, det vill säga 32 garvade "whisky botten slickers" i Telge whiskysällskap drar oss in i värme och trygghet på Torpa Pensionat för att fortsätter den inslagna vägen ikväll... strövtåget i whiskyns finrum Speyside i skotska högländerna.

Den som i det bästa scenariot var tänkt att leda oss denna kväll var Glenfarclas egen Myriam MacKenzie... det visade sig dock sent om sidor att hon inte hade plats för oss i kalendern, nåja... alternativ nr 2 är Philipson Söderberg ABs Brand Ambassador Christian Ingerhed vilken var helt på frän den första kontakten på Nacka mässan 2015 å framåt på värkanten, men som efter sommaren tydligt fick väldigt mycket att göra och slutade svara på våra mail, oprofessionellt kan tyckas.

Men vi är inte ledsna för det, har vi nu bestämt att vi skall prova Glenfarclas i kväll så gör vi det ändå, lokal är bokad, inbjudningar utskickade, whisky hemköpt... det var min idé från början så det är bara att sätta ihop ett manus, kränga på sig kavajen och ställa sig framför de församlade.

Jussi tar först ordet och informerar om bokinköp å lite av varje å sedan är det Anders Svantesson (jag alltså) som lite "stapplande" skall försöka ro det här iland.

Hade jag nu varit Philipson Söderberg representant här i kväll skulle jag givetvis berätta att vin agenturen startades av Nils-Bertil... å då inte vår N-B utan av Nils-Bertil Philipson 1954, det här är faktiskt samme man som 1958 startar munsänkarna, främst i syfte att utbilda restaurangbranschen som har ytterst begränsade kunskaper om bordsvin på 50talet. Aktiebolaget kom snart att representera en rad välkända franska vinhus på den svenska marknaden och han brinner för idén att omdana brännvinslandet Sverige, så 1982 grundar han vin akademien.

Munskänkarna samlar som alla vet med tiden allt möjligt löst folk så 1986 bidrar han till att starta sommelier föreningen för att hitta tillbaka till restaurangfolket igen.

Tyvärr går Nils-Bertil Philipson ur tiden i februari i år.

Ungefär samtidigt 1959 startar Sven Söderberg också agentur som i sin tur kom att representera en rad internationellt välkända spritproducenter i Sverige, 1989 går de två samman till Philipson Söderberg AB eftersom de kompletterar varandra på ett strålande sätt.

I juli 2003 köper den norskägda dryckeskoncernen Scandinavian Beverage Group aktiemajoriteten i P&S, bara för att året därpå själva förvärfvas av finska Altia-koncernen så... med facit i hand kanske jag skulle talat direkt med Mats Claesson på Altias utbildnings gren, han tycker i alla fall om att jobba med oss... men å andra sidan träffar vi honom igen i samband med årsmötet nästa år, för då skall han lära oss allt om grappa... men det är inte ett destillat gjort på skal och kärnor i det första glaset utan en lite försiktig Glenfarclas lagrad på second och third fill oloroso-fat.

Glenfarclas Heritage
Alkoholhalt: 40%
Ingen kylfiltrering eller färgtillsatser
Systembolagets nr: 446
Pris: 325kr

Landsvägen A95 utefter Speydalens östra sida är smal med våra mått mätt och slingrar sig fram i ett landskap med ömsom tät tall och granskog ömsom öppna vidder.

Kommer man från Aberlour i norr är närmaste destillerigrannen gravitationsdestilleriet Glenallachie.

Går färden däremot från Grantown-on-Spey söder ifrån kommer man passera det herrgårdslika The Tormore Distillery alldeles in vid vägen innan vi är framme vid vårt mål.

Vägskalet in till Glenfarclas kantas av en låg stenmur och innanför den en välansad gräsmatta med skylt å flaggstänger som för tankarna till en golfbana snarare än ett destilleri, en mycket smal och spikrak stickväg leder upp till anläggningen nord väst om berget Ben Rinnes.

Distriktet faller under nedre Spey och består i ett böljande betes och åkerlandskap, de få träden sista biten in är påfallande låga och hukande, mellan åkerlotterna växer enstaka men kraftfulla ekar, å det flacka berget reser sig majestätiskt i bakgrunden.

Historiskt vimlar det fullkomligt av familjer med efternamnet Grant i Skottland men långt ifrån alla är lönnbrännare, licensierade whiskyproducenter eller ens direkt släkt med varandra.

John Grant, för att ta en av dem, föddes på Lynbeg Farm i Glenlivet 1805, å trots att han växte upp i en region där whiskyn dominerar blir boskap hans stora intresse och då främst nötkreatur av rasen Aberdeen Angus.

Med tiden blir han också mycket framgångsrik i sitt avelsarbete och köper flera jordbruk i trakten.

På många håll kan man läsa att familjen Grant grundar Glenfarclas men jag tvivlar på sanningshalten i det påståendet... För Robert Hay heter mannen som arrenderar Rechlerich Farm i början av 18talet och 1836 rustar han upp ett litet gårdsdestilleri på egendomen, som funnits där sedan åtminstone 1700talets andra hälft.

En tavla daterad 1791 visar det lilla bränneriet på platsen, vilket mer än väl bekräftar att det grundats av tidigare generationer...

Knappt trettio år senare, 1865 dör Hay och turligt nog för Grant har han heller inga arvingar som kan ta över driften.

John Grant har länge sneglat på egendomen... belägen alldeles i närheten av Elgins lantbruksmarknad blir den ett utmärkt rastställe för tillresta, dessutom med fina betesmarker för djuren.

När Grant skriver på arrendet passar han samtidigt på att köpa det lilla bränneriet, iden är att erbjuda vatten och bete till djuren å whisky åt törstiga bönder.

Men tro för den sakens skull inte att han börjar koka själv... nej-nej han fortsätter att åka runt med sina avelsdjur och får allt fler medaljer och utmärkelser å blir allt rikare, istället arrenderar han ut det till sin kusin John Smith på The Glenlivet,

Sonen George (andra generation), driver lantbruket och allt löper på fint i fem år till 1870 då Smith avslutar arrendet för att i stället starta upp Cragganmore och nu först bildar far och son J. & G. Grant Ltd och tar över bränneriet i egen regi, ytterligare 19 år förflyter å 1889 dör John Grant.

Året därpå tar även sonen George Grant ned skylten och lämnar hustru och fem barn efter sig, å nu är det så sorgligt så vi får trösta oss med andra glaset på brickan, en tappning lagrad på en mix av first och second fill Olorosofat, släktskapen är inte att ta miste på men med ett större omfång än Heritagen... mycket uppskattad av whiskyvänner men denna kväll rönt den blott två röster konstigt nog.

Glenfarclas 15yo

Alkoholhalt: 46%

Ingen kylfiltrering eller färgtillsatser

Systembolagets nr: 85587

Pris: 559kr

För att återgå till historien... licensens innehas nu av Georges änka och två av sönerna John och Gerorge (tredje generation) arbetar nu med produktionen för att lära hantverket.

Efterfrågan på skotsk whisky ökar lavinartat under 1880 och 90talet, destilleriet är dock litet och nedslitet så när bröderna tar över licens och drift 1895 ombildas bolaget till **The Glenfarclas-Glenlivet Distillery Co Ltd** med blend och buteljeraren **Pattison, Elder & Co** som affärspartner, det visar sig dock vara ett gigantiskt misstag.

Bröderna Robert och Walter Pattison börjar sin bana i mejeribranschen, inte helt utan framgång men bröderna vill mer och ser potential i handel med whisky, de startar sin nya rörelse i precis rätt ögonblick.

Alla kurvor pekar spikrakt uppåt, de bildar bolag och börsnoterar vilket inbringar 100 000 pund, pengar som man sedan använder för att köpa flera destillerier, bland annat då 50% av Grants familjeföretag.

Fartblindhet är ingen ny företeelse den fanns även på 18talet, svindyra marknadsföringskampanjer avlöser varandra, vanskliga investeringar företas och bröderna bygger fantastiska hus åt sig... de sprider pengar kring sig som om det inte fanns någon morgondag... men det gjorde det.

Det här är skolexemplet på hur det som såg så rätt ut på pappret kunde gå så fel, Grants intecknade för att frigöra pengar till en expansion och övergripande renovering vilken de också företar, men när den finansiella bubblan spricker 1898 är det nära till att Grants familjeföretag går förlorat. Pattisons går i konkurs, Robert och Walter får skaka galler efter att utredningen visat på stora brister, de drar samtidigt med sig en rad destillerier och hela den skotska whiskynäringen är för en tid i fritt fall.

Inte bara John och George utan hela familjen kämpar med näbbar och klor för att rädda egendomen, de säljer bland annat av stora delar av lagren och de lånar upp betydande summor...

15 år av hårt arbete kostar misstaget men 1914 står familjeföretaget åter på egna ben under namnet **J. & G. Grant Ltd** igen som på far och farfars tid.

John hämtade sig aldrig riktigt efter misstaget och den efterföljande kraschen, efter att han hjälpt till med rekonstruktionen drar han sig tillbaka medan brodern George driver verksamheten vidare på egen hand, 1921 gifter George sig å får två söner **å vad tror ni de heter...** just det John och George, nu i fjärde generation å så här fortsätter det.

2002 ärver nuvarande direktören John L.S. Grant sin post som 5te generation, sonen George jobbar också i familjeföretaget.

Här kommer vi till ett litet skutt i Jussis fina provbricka vilket beror helt på mig, jag skulle naturligtvis berättat för honom att tågordningen var satt med den 60% starka "105an" sist, en rekommendation jag fick från P&S... den och att all Glenfarclas är lagrad på första, andre och tredjefyllda oloroso sherry i olika grad, det var de fakta som gick att få den vägen, lyckligtvis finns där andra kanaler att inhämta lärdommar.

Här har vi kvällens vinnare tyckte inte mindre än 14 på åhörarbänk och visst är den god men en rätt blyg viol skulle jag ändå säga, med sherryn kommer hela fruktskålen, men ändå stilen.

Glenfarclas 25yo

Alkoholhalt: 43%

Ingen kylfiltrering eller färgtillsatser

Systembolagets nr: 85567

Pris: 1099kr

Man slutar med den egna golvmaltningen 1972, nu mer köper de sitt korn, Optic och Chariot rökt till 5ppm från det mälteriet som kan erbjuda bästa priset.

Vattnet kommer från bäcken Green Burn som får sitt tillflöde från smältvatten uppe i berget Ben Rinnes 907meter ovanför, det är mjukt och passerar ljunng och torvmarker på sin väg ned.

Man använder en modern kvarn av märket Bühler främst tänkt för öltillverkning men fungerar även alldeles utmärkt för whisky.

Man kan med fog säga att Glenfarclas är ett litet men i många avseenden ändå stort destilleri för mäsktunnan, semi-lautern mäter tio meter i diameter å rymmer 16,5 ton, kanske är den Skottlands största.

Jäskaren är rostfria, 12 till antalet och tar 45 000 liter vardera där vörten sedan jäser i 48 timmar, det är kortare tid än det flesta.

1960 ökar man från två till fyra stills och 1976, med ytterligare två till dagens 6 stills, (för övrigt samma år som George S. Grant 6e generation föddes).

Pannorna är sannolikt de största i Speyside, mäskpannorna tar 25 000 liter och spritpannorna tar 21 500, liter och värms med direktverkande gaslåga därför är mäskpannorna utrustade med kedjemattor på ledarm (rummager) för att röra om i mäskan och lösgöra fastbränt.

Historiskt sett värmdes alla pannor med direktverkande eld, på sent 1900tal är det bara Macallen, Glenfiddich, Glenfarclas samt en av Springbanks stills som värms direkt.

Men... sedan en tid tillbaka värmer Macallen med ånga och Glenfiddich har börjat värma ett av sina pannhus indirekt, chansen att Glenfarclas slutar med direktvärmtd är dock försumbara, man gjorde försök med indirekt uppvärmning på åttiotalet men slutade tvärt då man tyckte att kvalitén på whiskyn försämrades.

Äldre årgångar är huvudsakligen lagrade på first fill sherryfat Oloroso medan yngre tappningar övervägande lagras på 2nd och 3rd fill Oloroso som sagt.

Egendomen har 34 magasin av traditionell typ där all whisky lagras, det vill säga 3,5 miljoner liter varje år rullar in genom de röda dörrarna, och buteljeringen sköts av Broxburn Bottlers i Edinburgh, inga färgtillsatser eller kylfiltrering tillämpas.

Glenfarclas 105 Cask Strength
Alkoholhalt: 60%
Ingen kylfiltrering eller färgtillsatser
Systembolagets nr: 80221
Pris: 629kr

Jag har kommit underfund om en sak, det kanske är lite skämmigt, ja vet inte men de e bara å erkänna... jag gillar verkligen Cask Strengthbuteljeringar... de är inte alltid men ofta eld, het ek och näst intill odrickbara vid första mötet, men att sedan tämja vilddjuret, gradvis bryta ned dess försvar med försiktiga droppar vatten är som att bläddra i ett lexikon för smaker. På en provning finns sällan den tiden eller ron som krävs för att verkligen komma en tappning som denna in på livet, uteslutande first fill sherry, frukt och sötma som kämpar mot den sträva eken med en lätt bäska... några droppar vatten och förhållandena ändras igen å igen.

Jag var inte ensam om att tycka att den här faktiskt var kvällens upplevelse, fem till räckte upp handen å det är ju alltid en tröst.

På kuppen fick jag också lära mig varför den heter "105" å nu är det historia igen, ombord på brittiska segelfartyg avlönades ofta sjömännen med rom på 1700talet, det hände dock att sparsamma befälhavare drygade ut ransonen med vatten så för att kontrollera att rommen hade föreskriven styrka droppades lite av drycken på krut, brann krutet efter detta var det ett bevis (proof) för att rommen var stark nog.

Det visade sig att gränsen för att krutet skulle antända låg vid 57,15 volymprocent vilket då blev 100 degrees proof och ett dåtida mått på alkoholhalt, med denna måttenhet blir då en Glenfarclas på 60% "105 brittiska proof".

Hoppas ni hängde med i resonemanget, är inte helt säker på att jag gjorde det själv, den som vill gå till "botten" med detta får googla vidare på egen hand.

Besökscentret öppnas 1973, entrén är i form av en pagod och för att fortsätta med den maritima tuschen på ett destilleri som ligger långt upp på land kan nämnas att väl inne täcks väggarna med paneler räddad ur rökrummet från en utrangerad oceanångare och här finns även andra historiska föremål utställda som speglar whiskynärningen över tid.

Jaa... det var nog allt jag tänkt berätta denna kväll och det vart trots allt en hel del, glada tillrop och varma applåder får jag också... det är som sagt skönt att vara bland vänner.

Kvällen är dock icke slut med detta utan det bjuds en öl och stuvad pytt med äggula i matsalen en trappa ned innan vi skiljs åt för denna gång.

Referat: Anders G. Svantesson

Foto & Layout: Sten Benje